

Sygn. akt I ACa 304/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Zwierzyńska (spr.)
Sędziowie:	SA Zbigniew Merchel SO del. Agnieszka Mankiewicz
Protokolant:	stażysta Krzysztof Domitrz

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2016 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej

w W.

przeciwko S. G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu

z dnia 7 stycznia 2016 r. sygn. akt I C 460/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) tiret pierwszy w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 50.000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 5 listopada 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie oddala powództwo;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. nie obciąża pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt I ACa 304/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 7 stycznia 2016 r. zasądził od pozwanego S. G. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 90.000 zł z odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 50.000 zł od dnia 18 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 40.000 zł od dnia 22 czerwca 2015 r. do dnia zapłaty (punkt pierwszy), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt drugi), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.292 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt trzeci).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 13 lutego 1998 r. na drodze C. – P. pozwany umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym m-ki P. nr rej (...), w stanie nietrzeźwości nie dostosował prędkości jazdy do zmiennych warunków drogowych, wskutek czego jadący w charakterze pasażera J. S. poniósł śmierć, po czym zbiegł z miejsca zdarzenia.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 1998 r. Sąd Rejonowy w Kwidzynie uznał S. G. za winnego popełnienia powyższego czynu, za który skazał go na karę dwóch lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności.

W zakresie odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdu m-ki P. nr rej (...), jego posiadacz ubezpieczony był u pozwanego.

W toku postępowania likwidacyjnego powód zwrócił rodzicom J. S. poniesione przez nich koszty pogrzebu syna w łącznej kwocie 3500 zł, przy czym w dniu 18 sierpnia 1999 r. dokonano przelewu kwoty 2500 zł, a następnie w dniu 22 września 1999 r. – kwoty 1000 zł.

Pismem z dnia 29 września 1999 r., które wpłynęło do powoda w dniu 4 października 1999 r., pozwany wniósł o umorzenie kwoty 2000 zł oraz rozłożenie na raty pozostałej części świadczenia, które zobowiązany był zwrócić ubezpieczycielowi.

Pismem z dnia 12 listopada 2012 r. małoletnia O. B. (1), reprezentowana przez matkę E. B. (1), działającą przez pełnomocnika – J. W. (1) zgłosiła powodowi szkodę i wezwała go do zapłaty kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek naruszenie dóbr osobistych w postaci więzi rodzinnej łączącej ją z ojcem – J. S. oraz 50.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci ojca.

W dniu 22 stycznia 2013 r. przedstawiciel ustawowy małoletniej O. E. B., działając przez swojego pełnomocnika, zawarła z pozwanym (...) S.A. w W. ugodę, zgodnie z którą w celu zakończenia postępowania likwidacyjnego strony ustaliły należne córce poszkodowanego odszkodowanie w wysokości 50.000 zł. Zastrzeżono, że kwota ta zostanie wypłacona niezwłocznie, nie później niż do 14 dni po podpisaniu ugody, poprzez wpłatę na konto J. W. (1), prowadzącego kancelarię (...), na rachunek prowadzony przez (...) Bank (...) S.A. O/N. nr (...).

Powód przelał łączną kwotę 50.000 zł na wskazany wyżej rachunek w dniu 19 lutego 2013 r.

W piśmie z dnia 12 listopada 2012 r. W. S., działającą przez pełnomocnika – J. W. (1) zgłosiła powodowi szkodę i wezwała go do zapłaty kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek naruszenie dóbr osobistych w postaci więzi rodzinnej łączącej ją z synem – J. S. oraz 30.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci syna.

Pismem z dnia 25 października 2013 r. Z. P. (1), działającą przez pełnomocnika – J. W. (1) zgłosiła powodowi szkodę i wezwała go do zapłaty kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek naruszenie dóbr osobistych w postaci więzi rodzinnej łączącej ją z bratem – J. S. oraz 15.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci brata.

W toku postępowania likwidacyjnego powód odmówił W. S. i Z. P. (1) przyznania żądanych świadczeń.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w Iławie w sprawie o sygn. akt I C 197/14 z powództwa W. S. i Z. P. (1) przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. :

I. zasądził od pozwanego na rzecz powódki W. S. kwotę 20 000 zł tytułem zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia 15 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;

II. zasądził od pozwanego na rzecz powódki W. S. kwotę 10 000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia 15 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

III. zasądził od pozwanego na rzecz powódki Z. P. (1) kwotę 10 000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 28 listopada 2013 r. do dnia zapłaty,

IV. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5000 zł tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia 28 listopada 2013 r. do dnia zapłaty,

Wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Elblągu na skutek apelacji pozwanego od tego wyroku :

1. zmienił zaskarżony wyrok:

a/ w punkcie IV i oddalił powództwo w części dotyczącej żądania powódki Z. P. (2) o zapłatę kwoty 5 000 zł z ustawowymi odsetkami,

b i c/ zmienił rozstrzygnięcie o kosztach procesu i nieuiszczonych kosztach sądowych za pierwszą instancję,

2. oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie,

Powód przelał kwoty zasądzone od niego na rzecz obu powódek na rachunek bankowy reprezentującego je adwokata J. W. (2), przy czym:

- w dniu 9 lutego 2015 r. przelano kwotę 31. 850,68 zł tytułem wyrównania szkody poniesionej przez W. S. oraz zwrotu tzw. kosztów likwidacji szkody

- w dniu 9 lutego 2015 r. przelano kwotę 11.500,82 zł tytułem wyrównania szkody poniesionej przez Z. P. (1) oraz zwrotu tzw. kosztów likwidacji szkody

- w dniu 27 kwietnia 2015 r. przelano kwotę 255,67 zł tzw. kosztów likwidacji szkody

- w dniu 27 kwietnia 2015 r. przelano kwotę 9.170,42 zł tytułem wyrównania szkody poniesionej przez W. S. oraz zwrotu tzw. kosztów likwidacji szkody

- w dniu 24 kwietnia 2015 r. przelano kwotę 2.625,83 zł tytułem zwrotu tzw. kosztów likwidacji szkody.

Pozwany jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony za wynagrodzeniem 1600 – 1700 zł miesięcznie. Małżonka pozwanego zarabia około 1500 – 1700 zł miesięcznie. Małżonkowie mają na utrzymaniu dwoje małoletnich dzieci w wieku 15 i 16 lat.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, w przypadkach określonych w art. 98 ust. 2 pkt 1, przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeżeli kierujący:

1) wyrządził szkodę umyślnie, w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości albo po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii;

2) wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa;

3) nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjęty bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa;

4) zbiegł z miejsca zdarzenia.

Bezspornym było, że w dniu 13 lutego 1998 r. pozwany będąc w stanie nietrzeźwości spowodował wypadek, wskutek którego zginął J. S., po czym zbiegł z miejsca zdarzenia. Pozwany kwestionował natomiast swoją odpowiedzialność regresową podnosząc, że powód nie wykazał, iż w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wypłacił rodzinie zmarłego świadczenia w wysokości dochodzonej pozwem, ponadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia strony powodowej w zakresie kwoty 3500 zł, wypłaconej uprawnionym tytułem zwrotu kosztów pogrzebu. Niezależnie od powyższego podniósł zarzut naruszenia prawa podmiotowego, wskazując na swoją trudną sytuację materialną oraz na sposób prowadzenia przez pozwanego postępowania likwidacyjnego.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji powód wykazał, że realizując łączącą go z pozwanym umowę ubezpieczenia O.C wypłacił odszkodowanie w łącznej wysokości 90.000 zł, w tym - kwotę 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania na rzecz małoletniej córki J. S., kwotę 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania na rzecz matki zmarłego – W. S. oraz kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz siostry zmarłego - Z. P. (1). Powód przedłożył potwierdzenia dokonania przelewów, które to dokumenty – wbrew stanowisku pozwanego wyrażonym w piśmie z dnia 26 listopada 2015 r.- korelują z przedłożoną do pozwu listą wypłat odszkodowań. Z dokumentów tych wynika, że na rzecz matki zmarłego dokonano zapłaty odszkodowania w łącznej kwocie 30 000 zł w dwóch transzach, przelewając na rachunek jej pełnomocnika procesowego:

- w dniu 27 kwietnia 2015 r. kwotę 9170,42 zł , w tym 5000 zł tytułem odszkodowania i 4170,42 zł tytułem „kosztów likwidacji szkody” (przelew k. 112 , lista wypłat poz. 3),

- w dniu 9 lutego 2015 r. kwotę 31 850,68 zł, w tym 25 000 zł tytułem odszkodowania i 6850,68 zł tytułem „kosztów likwidacji szkody” 9 (przelew k. 109, lista wypłat poz. 5).

Z kolei na rzecz siostry zmarłego dokonano zapłaty odszkodowania w łącznej kwocie 10 000 zł, przelewając na rachunek jej pełnomocnika procesowego w dniu 9 lutego 2015 r. 11 500, 82 zł, w tym 10 000 zł tytułem odszkodowania i 1500,82 zł tytułem kosztów likwidacji szkody (przelew k. 110 , lista wypłat poz. 4).

Sąd Okręgowy podkreślił, że strona pozwana nie kwestionowała prawdziwości powołanych wyżej dokumentów, podnosząc jedynie, że wniosek o przeprowadzenie dowodów z tych dokumentów winien zostać pominięty jako spóźniony na podstawie art. 207 § 6 k.p.c. Jednak złożenie przez powoda pisma z dnia 30 października 2015 r., w którym wniosek ten został zgłoszony, stanowiło wykonanie zobowiązania sądu, który określił pełnomocnikowi powoda termin 7 dni na złożenie pisma przygotowawczego, w którym ustosunkuje się do sprzeciwu. Skoro tak, to wniosków dowodowych zgłoszonych w tym piśmie nie można uznać za spóźnione.

Fakt wypłaty łącznej kwoty 50 000 zł na rzecz córki zmarłego, małoletniej O. B. (1), wynikał natomiast z dokumentów w postaci przelewów z dnia 19 lutego 2013 r. na kwoty po 25 000 zł. Za wiarygodne uznano twierdzenia powoda, iż w tytule jednego z tych przelewów mylnie wskazano, że dotyczy on spełnienia świadczenia na rzecz W. S.. W ocenie Sądu Okręgowego nie zachodziła tu potrzeba przesłuchania w charakterze świadka J. W. (1), który reprezentował małoletnią w toku postępowania likwidacyjnego, o co wnosił powód już w pozwie. Wystarczająca dla weryfikacji stanowiska powoda w tym względzie okazała się analiza dokumentów zawartych w aktach sprawy I C 197/14 Sądu Rejonowego

w Hławie oraz w aktach szkody, z których wynika, że roszczenia W. S. były kwestionowane przez ubezpieczyciela co do zasady, a w toku postępowania likwidacyjnego nie wypłacono na jej rzecz żadnej kwoty. Oba przelewy, o których mowa wyżej, zostały przy tym dokonane w niedługim okresie po zawarciu ugody w zakresie roszczeń przysługujących O. B. (1), a suma przelanych kwot daje kwotę 50 000 zł, a więc kwotę wynikającą z tej ugody.

Pozwany nie postawił zarzutu nadmierności zadośćuczynienia i odszkodowania wypłaconego O. B. (1), W. S. oraz Z. P. (1).

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, że strona powodowa miała roszczenie regresowe w stosunku do pozwanego, wynikające ze zdarzenia z dnia 13 lutego 1998 r. w wysokości 90 000 zł, dlatego też orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku. O ustawowych odsetkach od zasądzonej kwoty Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., uwzględniając, że roszczenie, z którym wystąpił ma charakter bezterminowy, a więc winno być spełnione w terminie wynikającym z wezwania (art. 455 k.c.). Pismem z dnia 3 czerwca 2013 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 53 500 zł w terminie do dnia 17 czerwca 2013 r., zaś pismem z dnia 11 czerwca 2015 r. doręczonym pozwanemu w dniu 18 czerwca 2015 r., powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 97 368,12 zł w terminie 3 dni od otrzymania tego pisma. W tej sytuacji nie było przeszkód, aby zasądzić ustawowe odsetki od kwoty 50 000 zł od dnia 18 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty, zaś od kwoty 40 000 zł od dnia 22 czerwca 2015 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do oddalenia powództwa w oparciu o art. 5 k.c. Ujęte w art. 5 klauzule społeczno - gospodarczego przeznaczenia prawa i zasad współżycia społecznego - należy traktować jako normy społeczne ogólne, odnoszące się do wszystkich możliwych przypadków, gdy powoływanie się na prawo podmiotowe nie stanowi jego wykonywania, lecz jego nadużywanie, które nie jest społecznie aprobowane i w związku z tym nie korzysta z ochrony prawnej. Z istnienia domniemania, że korzystający z prawa podmiotowego postępuje zgodnie z zasadami współżycia społecznego, wynika, iż ciężar dowodu istnienia okoliczności faktycznych uzasadniająca ten zarzut spoczywa na tym, kto ten zarzut podnosi. W ocenie Sądu Okręgowego pozwany domniemania tego nie obalił. Pozwany wprawdzie nie został powiadomiony o toczącym się procesie z powództwa W. S. i Z. P. (1), nie pozbawiało go to jednak prawa do obrony. W procesie regresowym mógł przecież podnosić zarzut błędnego rozstrzygnięcia sprawy w wyniku wadliwego prowadzenia przez powoda procesu.

Nie można też zgodzić się z pozwanym, że dochodzenie przez stronę powodową roszczenia jest sprzeczne z funkcją kompensacyjną, represyjną i prewencyjną – wychowawczą roszczenia regresowego. Pozwany bowiem spowodował wypadek w stanie nietrzeźwości i zbiegł z miejsca zdarzenia, a sam tylko fakt jego trudnej sytuacji materialnej nie może go zwalniać od odpowiedzialności wynikłej z zachowania niedozwolonego przez normy prawne i moralne. Prawdą jest, że od wypadku minęło już wiele lat oraz że pozwany założył w tym czasie rodzinę i stara się przestrzegać porządku prawnego. Roszczenie zwrotne powoda powstało jednak stosunkowo niedawno, gdyż osoby uprawnione dopiero w latach 2012 – 2013 zgłosiły szkodę, która podlegała wyrównaniu. Wniesienie powództwa po siedemnastu latach od zdarzenia nie wynika więc z zaniechania wcześniejszego dochodzenia roszczeń od pozwanego i nie może świadczyć o nadużyciu przez niego przysługującego mu prawa podmiotowego.

Sąd a quo uznał również, że nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty. W ocenie tego Sądu szczególne okoliczności, o jakich mowa w art. 320 k.p.c., nie zachodziły w niniejszej sprawie. Uiszczenie jednorazowej kwoty zasądzonego zobowiązania na rzecz powoda jakkolwiek będzie dla pozwanego utrudnieniem, to jednakże rozłożenie tej należności na raty, w związku z trudną sytuacją pozwanego nie gwarantuje w żadnym razie jej spełnienia. Rozkładając zasądzone świadczenie na raty sąd powinien mieć na uwadze również uzasadniony interes wierzyciela, zdaniem Sądu Okręgowego, analiza sytuacji majątkowej i rodzinnej pozwanego, faktu, że miał on trudności nawet z zaspokojeniem znacznie niższego zobowiązania w wysokości 3500 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu wskazuje, że także po rozłożeniu należności na raty, nie będzie uiszczał jej dobrowolnie. W konsekwencji cel jakiemu służy ta instytucja, nie zostałyby spełnione.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy powództwo oddalił, uznając za zasadny zarzut przedawnienia roszczenia strony powodowej w zakresie kwoty 3500 zł, wypłaconej uprawnionym tytułem zwrotu kosztów pogrzebu. Roszczenie o zwrot

odszkodowania wypłaconego z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, z którym wystąpił w niniejszej sprawie powód ulega przedawnieniu w okresie trzyletnim, określonym w art. 819 § 1 k.c. Powód ostatnią kwotę z omawianego tytułu przelał na rzecz uprawnionych w dniu 22 września 1999 r. i niezwłocznie po dokonaniu przez zakład ubezpieczeń zapłaty rozpoczął bieg termin przedawnienia roszczenia o zwrot tej kwoty od pozwanego. W dniu 4 października 1999 r. pozwany złożył wniosek o rozłożenie na raty powyższej kwoty, czym spowodował przerwę w biegu terminu przedawnienia, po której termin ten rozpoczął ponowny bieg (por. art. 123 § 1 pkt 2 k.c., art. 124 § 1 k.c.). Roszczenie przedawniło się z końcem 4 października 2002 r., z kolei pozew w niniejszej sprawie został wniesiony przez powoda w dniu 8 września 2015 r.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i nałożył na pozwanego obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, uznając, że powód uległ jedynie co do nieznacznej części swojego żądania. Strona powodowa poniosła koszty procesu w łącznej kwocie 8292 zł, na którą składa się kwota 4675 zł tytułem opłaty od pozwu, 17 zł – tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kwoty 3600 zł tytułem wynagrodzenia radcy prawnego (§ 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. 2013.490 j.t.).

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w części w zakresie punktu pierwszego ponad zasądzoną kwotę 40.000 zł oraz w zakresie punktu trzeciego zasądzającego od pozwanego kwotę 8.292 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz w zakresie nieuwzględnienia wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty.

Wyrokowi temu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, to jest:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie błędnych wniosków z ugody z dnia 22 stycznia 2013 r., , pism z dnia 19 lutego 2013 r., i listy wypłat odszkodowań polegających na przyjęciu, że powód w dniu 19 lutego 2013 r. przelał łączną kwotę 50.000 zł na rzecz małoletniej O. B. (1), oraz bezkrytycznym uznaniu twierdzeń powoda o omyłkowym wskazaniu W. S. w decyzji z dnia 19 lutego 2013 r. jako uprawnionej do odszkodowania;

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę sprawozdania z badań genetyczno – molekularnych z dnia 29 listopada 1999 r. i przyjęcie na ich podstawie, że J. S. był ojcem małoletniej O. B. (2), mimo iż sprawozdanie to dotyczy O. B. (3);

c) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 231 k.p.c. poprzez uznanie za udowodniony fakt, że powód przekazał na rzecz małoletniej O. B. (1) kwoty 50.000 zł wynikającej z ugody z dnia 22 stycznia 2013 r. pomimo braku podstaw ku temu i pomimo nieprzedłożenia przez powoda wydruku komputerowego operacji bankowych dokonanych przez powoda;

d) art. 320 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty;

e) art. 236 k.p.c. w związku z art. 299 k.p.c. poprzez zaniechanie wydania postanowienia o przeprowadzeniu, pominięciu lub oddaleniu dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem do pozwanego, co skutkowało brakiem ustaleń w przedmiocie aktualnej sytuacji rodzinnej i majątkowej pozwanego;

f) art. 100 k.p.c. poprzez nałożenie na pozwanego obowiązku zwrotu wszystkich kosztów procesu mimo częściowego oddalenia powództwa.

2. naruszenie prawa materialnego:

a) art. 7 ust. 1 i 2 prawa bankowego w związku z § 3 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 września 2007 r. w sprawie opłaty skarbowej w związku z art. 60 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że dowodem oświadczenia woli w postaci elektronicznej - wykonaniu przelewu kwoty 50.000 zł na rzecz małoletniej O. B. (2) mogą być pismo z dnia 19 lutego 2013 r. oraz lista wypłat odszkodowań, podczas gdy dowodem takiego przelewu może

być tylko dokument wygenerowany elektronicznie z serwisu bankowego prowadzącego rachunek osoby dokonującej przelewu;

b) art. 65 § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię ugody z dnia 22 stycznia 2013 r., na podstawie której Sąd ustalił, że E. B. (2) jako przedstawiciel ustawowy małoletniej O. B. (2) poprzez pełnomocnika J. W. (1) zawarła w toku postępowania likwidacyjnego ugodę z powodem, na mocy której strony ustaliły odszkodowanie dla O. B. (2) w kwocie 50.000 zł podczas gdy z pełnomocnictwa i treści ugody wynika, że J. W. (1) działał w imieniu E. B. (2), ta zaś nie działała w imieniu córki;

c) art. 481 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 455 k.c. poprzez ustalenie, że pozwany od dnia 18 czerwca 2013 r. pozostawał w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia w kwocie 50.000 zł, podczas gdy powód nie przedstawił dowodu doręczenia pozwanemu pisma z dnia 3 czerwca 2013 r.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie w tym zakresie powództwa i rozłożenie pozostałej części świadczenia na raty, zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżący wniósł także o dopuszczenie dowodu z przesłuchania pozwanego w charakterze strony na okoliczności dotyczące jego aktualnej sytuacji majątkowej i rodzinnej oraz jego możliwości zarobkowych, z ostrożności procesowej wniósł także o rozłożenie na raty całości zasądzzonego świadczenia.

Powód wniósł oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona jedynie w niewielkiej części.

Sąd Apelacyjny w pierwszym rzędzie wskazuje, że podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, z wyjątkiem ustaleń dotyczących otrzymania przez pozwanego wezwania do zapłaty kwoty datowanego na 3 czerwca 2013 r.

Szersze wyjaśnienie tej kwestii zostanie omówione w dalszej części rozważań, w tym natomiast miejscu Sąd Odwoławczy wskazuje, iż uzupełnił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego przeprowadzając postępowanie dowodowe poprzez dopuszczenie dowodu z odpisu zupełnego aktu urodzenia O. B. (2) sporządzonego Urzędzie Stanu Cywilnego w I. (k. 267) oraz z przesłuchania pozwanego w charakterze strony na okoliczności dotyczącej jego obecnej sytuacji majątkowej i życiowej, a to w kontekście wniosku zawartego w apelacji o rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty.

Przechodząc do pierwszego ze wskazanych wyżej dowodów Sąd Odwoławczy podaje, iż akt urodzenia został sporządzony dla dziecka O. B. (3), jako matka wpisana została E. B. (3), ona też zgłosiła urodzenie dziecka. W akcie widnieje wzmianka dodatkowa z dnia 20 stycznia 2000 r., zgodnie z którą Sąd Rejonowy w Kwidzynie wyrokiem z dnia 13 stycznia 2000 r. w sprawie sygn. akt III RC 154/99 ustalił, że ojcem dziecka, którego akt dotyczy, jest J. S.. W akcie tym widnieje również kolejna wzmianka dodatkowa z dnia 5 sierpnia 2010 r., zgodnie z którą w dniu 5 sierpnia 2010 r. matka dziecka oraz jej małżonek nadała dziecku, którego akt dotyczy, nazwisko B. będące nazwiskiem, jakie nosi lub nosiłyby wspólne dziecko małżonków. W miejsce dotychczasowego nazwiska dziecka wpisano: (...).

W świetle powyższego należy uznać za wyjaśnione wątpliwości co do tego, że dzieckiem zmarłego J. S. jest O. B. (2), nosząca to nazwisko od dnia 5 sierpnia 2010 r. Traci zatem na znaczeniu podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w odniesieniu do dowodu, jakim jest sprawozdanie z badań genetyczno – molekularnych z dnia 29 listopada 1999 r., które dotyczyło O. B. (3) - takie nazwisko bowiem nosiła wówczas córka J. S. i E. B. (3) (obecnie B.).

Za chybiony należy uznać również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie dowodów, na podstawie których Sąd Okręgowy uznał, że powód spełnił wobec córki zmarłego - O. B. (2) - świadczenie w wysokości 50.000 zł, ustalone

ugodą z dnia 22 stycznia 2013 r. Skarżący w apelacji wywodzi, iż ustalenie takowe Sąd a quo poczynił wyłącznie na podstawie wspomnianej ugody, pisma z dnia 19 lutego 2013 r. oraz listy wypłat odszkodowań. Skarżący pomija jednak, że z części faktograficznej uzasadnienia (str. 4) jednoznacznie wynika, iż ustalenie takowe Sąd pierwszej instancji poczynił także na podstawie potwierdzeń dokonanej operacji znajdujących się na kartach 171-172. Dokumenty te wskazują, że w dniu 19 lutego 2013 r. powód dokonał dwukrotnych przelewów każdy po 25.000 zł na rachunek bankowy Kancelarii (...), przy czym w jednym z nich jako tytuły operacji wskazano: „odszkodowanie za szkodę PL (...) S. W.”, a w drugim: „odszkodowanie za szkodę PL (...) B. O.”.

Powyższe dokumenty stanowiące załączniki do pisma procesowego z dnia 25 listopada 2015 r., zostały złożone w wykonaniu zobowiązania Sądu z dnia 23 października 2015 r., w odpowiedzi na które powód w piśmie datowanym na 30 października 2015 r. (k. 105) wnosił o zakreśleniu mu dodatkowego 14- dniowego terminu na złożenie wydruków komputerowych operacji bankowych potwierdzających dokonanie przelewów na rzecz małoletniej O. B. (2). Powyższe wyklucza uznanie ich za dowody spóźnione w świetle art. 207 § 56 k.p.c. oraz nie pozwala uznać za trafne zarzutów apelacji dotyczących naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 231 k.p.c. , jakoby powód - wbrew swemu zobowiązaniu zawartemu w piśmie z dnia 30 października 2015 r- , nie przedłożył stosownych wydruków potwierdzających dokonanie operacji bankowych dotyczących przelania środków na rzecz O. B. (2).

Z powyższych względów chybiony jest również zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (t.j. Dz. U . z 2015 r., poz. 128), art. 60 k.c. oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia w sprawie zapłaty opłaty skarbowej. Zarzut uchybienia przepisom tego ostatniego aktu prawnego jest przy tym o tle bezprzedmiotowy, gdy uwzględni się, że reguluje on kwestie związane z uiszczaniem opłaty skarbowej należnej od czynności wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. w sprawie opłaty skarbowej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 783). Z kolei przepis art. 7 ust. 2 prawa bankowego reguluje kwestie związane ze zabezpieczaniem dokumentów związanych z czynnościami bankowymi, a sporządzonymi na elektronicznych nośnikach danych, a zatem adresatami tej normy są banki, nie zaś ich klienci.

Dalej należy podkreślić, że w dacie dokonywania przelewów jedynie wysokość świadczenia na rzecz małoletniej córki zmarłego była znana i wynikała z ugody na kwotę 50.000 zł zawartej w postępowaniu likwidacyjnym, natomiast wysokość świadczenia dochodzonego przez W. S. została ustalona dopiero wyrokiem Sądu Rejonowego w Łławie z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie sygn. akt I C 47/14. Zatem oczywistym jest, iż wypłata łącznej kwoty 50.000 zł w dniu 19 lutego 2013 r. mogła dotyczyć tylko zadośćuczynienia należnego małoletniej O. B. (2), a jedynie omyłkowo w jednym z przelewów z dnia 19 lutego 2013r. wskazano nazwisko W. S.. W obu poleceniach przelewu widnieje ten sam numer szkody, gdyż roszczenia matki i córki zmarłego zostały objęte jednym zgłoszeniem szkody, i obie w postępowaniu likwidacyjnym reprezentował ten sam pełnomocnik J. W. (1).

Omyłkę tę, w świetle powyżej nakreślonych okoliczności łatwo można wyjaśnić, i wobec tego trafna jest ostateczna konkluzja Sądu meriti uznającego, że w dniu 19 lutego 2013 r. pozwany wypłacił całość świadczenia wynikającego z ugody z dnia 22 stycznia 2013 r. na rzecz córki J. S..

Jednocześnie odnosząc się do dalszych zarzutów naruszenia prawa materialnego – art. 65 § 1 k.c. w związku z wykładnią oświadczeń woli zawartych w ugodzie z dnia 22 stycznia 2013 r. Sąd Apelacyjny wskazuje, że jako strony ugody widnieją E. B. (2) oraz (...) Spółka Akcyjna w W., przy czym E. B. (2) reprezentował pełnomocnik J. W. (1) na mocy pełnomocnictwa udzielonego do reprezentacji jej osoby oraz małoletniej O. B. (2) w związku ze szkodą powstałą w dniu 13 lutego 1998 r. Wspomniana ugoda zawiera jednocześnie stwierdzenie, iż jej przedmiotem jest zakończenie postępowania likwidacyjnego prowadzonego z wniosku poszkodowanego w sprawie PL (...) z dnia 13 lutego 1998 r. a podstawą zawarcia ugody są dokumenty i dowody znajdujące się w aktach powyższej szkody, stanowiące fakty przyznane przez obie strony.

Roszczenia w postępowaniu likwidacyjnym o numerze PL (...) - poza matką i siostrą zmarłego - zgłaszała jedynie małoletnia O. B. (2) reprezentowana przez matkę E. B. (2). Zatem biorąc pod uwagę przedmiot ugody z dnia 22 stycznia 2013 r. oczywistym jest, iż na jej mocy ustalone w niej świadczenie mogło przyspaść tylko małoletniej; okoliczność, iż

jako strona ugody nie figuruje sama małoletnia (reprezentowana przez matkę, zgodnie z art. 98 k.r.o) nie podważa tezy, iż powód dobrowolnie przyjął na siebie obowiązek spełnienia świadczenia na rzecz małoletniej w kwocie 50.000 zł, czego jednoznacznym potwierdzeniem jest późniejsza wypłata tych środków dokonana na rachunek pełnomocnika J. W. (1), o czym była mowa wyżej.

J. W. (1) był przy tym wbrew zarzutom apelującego, umocowany do działania także w imieniu małoletniej, gdyż treść pełnomocnictwa udzielonego mu przez przedstawicielkę ustawową dziecka (k. 10) wyraźnie wskazuje, że zostało ono udzielone także celem reprezentacji interesów O. B. (2) w związku ze szkodą z dnia 13 lutego 1998 r.

W tym stanie rzeczy trafna jest konkluzja Sądu pierwszej instancji, że także co do świadczenia wypłaconego przez powoda córce zmarłego J. S. powód uzyskał wobec pozwanego roszczenie regresowe, o jakim mowa w art. 43 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.), co w tym zakresie czyniło apelację bezzasadną.

Bezzasadna była również apelacja w tej części, w jakiej zarzucała naruszenie art. 320 k.p.c. oraz prawidłowość zastosowanie przez Sąd a quo przepisu art. 100 k.p.c.

Odnosząc się do pierwszego z wyżej wskazanych przepisów Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym między innymi w wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r. (II CSK 409/14, LEX nr 1677131), że przesłanką zastosowania art. 320 k.p.c. jest ustalenie, że w danej sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony; decydują o tym okoliczności konkretnej sprawy. W zasadzie chodzi o okoliczności dotyczące pozwanego dłużnika, jego sytuację osobistą, majątkową, finansową, rodzinną, które powodują, że nierealne jest spełnienie przez niego od razu i w pełnej wysokości zasądzzonego świadczenia. Przyjmuje się, że np. za zastosowaniem omawianego przepisu przemawia sytuacja, w której pozwany uznaje powództwo i podnosi, że nieuregulowanie długu jest spowodowane wyłącznie jego złą sytuacją majątkową. Rozważając rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty, sąd orzekający nie może jednak nie brać pod rozwagę sytuacji wierzyciela. Również jego trudna sytuacja majątkowa może bowiem co do zasady przemawiać przeciwko rozłożeniu zasądzzonego świadczenia na raty, ponieważ sąd nie powinien działać z pokrzywdzeniem wierzyciela.

\W świetle powyższego Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu pierwszej instancji uznającego, że w sprawie nie ujawniły się okoliczności wskazujące na zaistnienie szczególnego przypadku pozwalającego na zastosowanie art. 320 k.p.c. Sąd Okręgowy odniósł się do trudnej sytuacji majątkowej pozwanego, która wprawdzie nie daje gwarancji spełnienia świadczenia jednorazowo, nie daje jednak również gwarancji spełnienia świadczenia w ratach w takiej wysokości, która realnie uwzględniałaby interes wierzyciela. Pozwany przy tym od początku kwestionował zasadność powództwa, a zatem jego postawa procesowa nie stanowi tego rodzaju okoliczności, które w myśl przywołanego wyżej poglądu Sądu Najwyższego, mogłaby uzasadniać rozważenie art. 320 k.p.c.

Skarżący stawiając zarzut uchybienia art. 320 k.p.c. odwołuje się jednocześnie do naruszenia przez Sąd a quo przepisów art. 299 k.p.c. w związku z art. 236 k.p.c., gdyż zdaniem jego Sąd Okręgowy nie przeprowadzając dowodu z przesłuchania stron ograniczonego do przesłuchania pozwanego nie ustalił aktualnej sytuacji majątkowej i rodzinnej pozwanego, co skutkowało nieuwzględnieniem wniosku w trybie art. 320 k.p.c.

Istotnie, Sąd Okręgowy nie przeprowadził wnioskowanego już w sprzeciwie od nakazu zapłaty dowodu z przesłuchania stron, pamiętać jednak trzeba, iż jest to dowód posiłkowy, przeprowadzany zgodnie z art. 299 k.p.c. , gdy po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Wbrew wywodom skarżącego, Sąd a quo ustalił sytuację rodzinną i majątkową pozwanego w końcowym fragmencie części faktograficznej uzasadnienia wyroku (str. 7) , a skarżący nie kwestionuje, aby ustalenia te były błędne.

Niezależnie od powyższego, Sąd Odwoławczy uwzględniając wniosek zawarty w apelacji dopuścił dowód z przesłuchania stron ograniczając go do przesłuchania pozwanego, z którego wynika, że pozwany z wykształcenia jest rolnikiem, nie pracuje zgodnie z wykształceniem kierunkowym, prowadzi gospodarstwo domowe z żoną i dwójką

dzieci w wieku szkolnym, dochody jego z tytułu wynagrodzenia za pracę wynoszą 1.800 zł netto, a małżonki – 1.600 zł - 1.700 zł netto. Nie posiada majątku poza mieszkaniem, które zajmuje z rodziną, oraz samochodem osobowym rocznik 2001 . Maksymalna wysokość raty, którą mógłby uiszczać, to 400 zł miesięcznie (k. 257).

Powyższe okoliczności bez wątpienia a potwierdzają słuszność rozstrzygnięcia Sądu meriti, który nie uwzględnił wniosku o zastosowanie art. 320 k.p.c., i nie dają również podstaw do zastosowania tego przepisu przez Sąd Odwoławczy. Deklarowana przez pozwanego kwota i jego niewielkie możliwości znacznego poprawienia sytuacji materialnej skutkujące bardzo odległym w czasie zaspokojeniem wierzyciela godziłoby w jego usprawiedliwiony interes odwołując w wieloletniej perspektywie całkowite zaspokojenie; nie sposób przy tym pominąć, że już od października 2013 r. pozwany był świadom kierowanych wobec niego roszczeń, a mimo to nie podjął aktywnej próby zaspokojenia wierzyciela.

Jeśli chodzi natomiast o zarzut naruszenia art. 100 k.p.c., to jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd a quo zastosował art. 100 k.p.c. zdanie drugie uznając, że powód uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania; tymczasem skarżący zdaje się wskazywać, iż rozstrzygnięcie o kosztach winno nastąpić na podstawie zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów wyrażonej w art. 100 k.p.c. zdanie pierwsze.

Otóż powództwo zostało oddalone w zakresie kwoty 3.500 zł, lecz całe żądanie opiewało na kwotę 93.500 zł, zatem powód przegrał postępowanie tylko w zakresie niespełna 4 % roszczenia. Proporcja ta usprawiedliwiała nałożenie na pozwanego obowiązku zwrotu całości kosztów zgodnie z art. 100 k.p.c. zdanie drugie.

Apelacja okazała się natomiast uzasadniona w zakresie ustalenia daty opóźnienia, w jakie popadł pozwany nie spełniając świadczenia co do kwoty 50.000 zł, w konsekwencji - co do okresu naliczania odsetek .

Sąd Okręgowy przyjął, że pozwany został wezwany do zapłaty kwoty 53.500 zł obejmującej 50.000 zł wypłacone na rzecz O. B. (2) pismem z dnia 3 czerwca 2013 r., w terminie do dnia 17 czerwca 2013 r., co zdaniem Sądu Okręgowego skutkowało opóźnieniem od dnia 18 czerwca 2013 r.

Słusznie jednak podnosi skarżący w apelacji, że powód nie przedłożył dowodu doręczenia pozwanemu tego pisma; jednakże niewątpliwie dotarło do pozwanego późniejsze pismo powoda z dnia 24 października 2013 r. (k. 119), czego potwierdzeniem jest stanowisko pozwanego zawarte w piśmie z dnia 27 października 2013 r. (k. 120); zatem pismo powoda datowane na 24 października 2013 r. mogło stanowić wezwanie, o jakim mowa w art. 455 k.c., prawidłowo przywołanym przez Sąd pierwszej instancji, gdyż dopiero ono - w ogólnym chociażby zarysie - podawało, w jaki sposób została wyliczona wskazana w nim kwota 53.500 zł żądana od pozwanego. W piśmie tym zakreślony został termin siedmiu dni na spełnienie świadczenia, a biorąc pod uwagę, że dzień 27 października 2013 r. przypadał w niedzielę, to termin ten należało liczyć od dnia następnego, to jest 28 października 2013 r.

W konsekwencji termin siedmiodniowy upłynął dniem 4 listopada 2013 r., a pozwany popadł w opóźnienie w spełnieniu świadczenia w dniu 5 listopada 2013 r., co skutkowało korektą wyroku w tym zakresie na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i częściowym oddaleniem powództwa. Sposób zasądzenia odsetek uwzględnia zmiany w stanie prawnym obowiązujące od dnia 1 stycznia 2016 r., kiedy to weszła w życie nowelizacja kodeksu cywilnego dokonana ustawą z dnia 9 października 2015 r. o (Dz. U. z 2015 r, poz. 1830), wprowadzająca w art. 481 §1 k.c. pojęcie „odsetek ustawowych za opóźnienie”. W pozostałej części apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Odwoławczy orzekł na mocy art. 102 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. uznając, że wobec niewysokich dochodów pozwanego i konieczności zaspokojenia roszczenia powoda w wysokości 90.000 zł celowe jest nieobciążenie go tymi kosztami.

SSA Zbigniew Merchel SSA Małgorzata Zwierzyńska SSO Agnieszka Mankiewicz